

- **уточнено** категоріально-понятійний апарат дослідження: «інновація», «тенденція», «європейський освітній простір».

Орієнтири національних політик держав-членів ЄС у галузі справедливості у загальній середній освіті

*О.І Локшина,
доктор педагогічних наук, професор,
член-кореспондент НАПН України,
завідувач відділу порівняльної педагогіки
Інституту педагогіки НАПН України*

Констатовано, що ЄС позиціонує справедливі системи освіти держав-членів як інструмент розбудови справедливої та інклюзивної європейської спільноти. Сексизм, сексуальні домагання, гендерний розрив у природничій галузі та ІКТ, недостатня підтримка дітей і молоді з особливими потребами, низька успішність учнів з неблагополучних родин, низький рівень успішності учнів, що проживають у сільській місцевості тощо актуалізують діяльність ЄС з напрацювання цілеспрямованої стратегії справедливої освіти (Європейський фундамент соціальних прав (2017); Рекомендація Ради від 22 травня 2018 року щодо сприяння спільним цінностям, інклюзивній освіті та європейському виміру навчання; Висновки Ради від 16 червня 2020 року щодо протидії кризі COVID-19 в освіті та навчанні; Повідомлення Комісії до Європейського Парламенту, Ради, Європейського економічно-соціального комітету та Комітету регіонів про досягнення Європейського освітнього простору до 2025 р. (2020)). У Стратегічній рамці європейського співробітництва у галузі освіти і навчання «На шляху до Європейського освітнього простору і далі» (2021-2030) (2021) Стратегічним пріоритетом 1 проголошено: «Підвищення якості, справедливості, інклюзивності та успішності освіти і навчання для всіх». ЄС закликає держави-члени гарантувати відокремлення соціального, економічного і культурного статусу, етнічного та расового походження учня від освітнього рівня та досягнень.

Розкрито, що концепт справедливості інтегровано в офіційні документи, що формують орієнтири національних політик держав-членів ЄС. Серед напрямів політик з посилення справедливості освіти на рівні дошкільної освіти: сприяння досягненню максимального рівня охоплення дошкільною освітою дітей відповідного віку; на рівні шкільної освіти: ліквідація кінцевих освітніх траєкторій; на рівні професійно-технічної освіти: сприяння інклюзивності та рівним можливостям задля досягнення стійкості, соціальної справедливості та процвітання для всіх; на рівні вищої освіти: запровадження як академічної, так і неакадемічної підтримки, що забезпечує синергію між освітньою та науково-дослідницькою та інноваційною місіями закладів вищої освіти у контексті Європейського освітнього простору та Європейського дослідницького простору, забезпечуючи при цьому узгодженість з Європейським простором вищої освіти; на рівні освіти дорослих: сприяння розвитку навичок для життя на засадах цілісного підходу, що спрямований на охоплення всього дорослого населення та всіх видів навичок з метою підтримки дорослих у досягненні успіху в особистому та професійному житті.

Охарактеризовано формати забезпечення справедливості у загальній середній освіті країн ЄС, які охоплюють мінімізацію розривів в успішності між учнями з високим і низьким рівнем успішності (вимір інклюзії), а також ліквідацію впливу соціально-економічного походження на успішність учнів (вимір рівності).

Зроблено висновок, що концепт справедливої загальної середньої освіти, що розглядається в ЄС як з точки інклюзії (чи всі учні отримують мінімальний обсяг якісної освіти) та рівності (чи є успішність учнів незалежною від їхнього соціально-економічного походження) є важливим орієнтиром для України. Отримання Україною статусу кандидата на членство в ЄС у 2022 році інтенсифікує європейську інтеграцію національної науки та освіти. Договір про ЄС визначає умови і принципи (Acquis), яким повинна відповідати країна, що бажає стати членом ЄС. Acquis у галузі науки і досліджень (Розділ 25) передбачають створення необхідних умов для ефективної участі країни в Рамкових програмах ЄС. Йдеться, зокрема, і про гармонізацію зі Стратегічним пріоритетом 1: «Підвищення якості, справедливості, інклюзивності та успішності освіти і навчання для всіх» чинної Рамкової програми європейського співробітництва у галузі освіти і навчання «На шляху до Європейського освітнього простору і далі» (2021-2030).

Освіта на пограниччі. Полікультурна школа

*С.О. Сисоєва,
доктор педагогічних наук, професор,
дійсний член (академік) НАПН України,
головний науковий співробітник
відділу порівняльної педагогіки
Інституту педагогіки НАПН України,
Академік-секретар
Відділення філософії освіти, загальної та дошкільної педагогіки
НАПН України*

Констатовано, що соціально-економічні та політичні аспекти життєдіяльності пограничних територій України (пограниччя) потребують особливої уваги, особливо щодо організації освіти. Оскільки освіта охоплює всі верстви населення від дошкільного до дорослого віку, вона, як відомо, має найбільший вплив на формування свідомості суспільства та кожної людини, особливо в дитячому та молодому віці.

Встановлено, що за таких умов, організація освіти на пограниччі має враховувати особливості цих регіонів, зокрема культурні, мовленнєві, соціально-економічні, а також особливості вирішення проблем формування національної ідентичності та національно-патріотичного виховання.

Доведено, що дослідники освітньої галузі повинні звернути більшу увагу на освітні проблеми пограниччя, тим більше, що в умовах війни ці проблеми стають особливо актуальними. Внаслідок переміщення (у зв'язку з повномасштабним вторгненням РФ в Україну) значної кількості українських дітей в інші країни Європи, зокрема Польщу, польські дослідники посилили дослідження функціонування польських шкіл на пограниччі та в середині країни, оскільки кожна польська школа,